

Verkondiging 23-12-2018, 4^e zondag van de advent

Lezingen: Micha 5:1-4a, Lucas 1:39-45, (+ NLB 157a, lofzang van Maria)

ds. Florisca van Willegen-Kerkvliet

Gemeente van Christus, lieve mensen,

De dagen van advent, de dagen voor het kerstfeest, staan in het teken van hoop en verwachting. Niet zomaar 'wachten op' of 'afwachten', maar 'verwachten' als een geloven of vertrouwen dat het anders kan en vaak ook anders moet zijn. Dat niet onrecht, haat en geweld, maar vrede, liefde en gerechtigheid de langste adem zullen hebben.

Deze morgen staat de ontmoeting van twee vrouwen centraal: Maria en Elisabet. Twee vrouwen in verwachting, symbool voor leven in verwachting. Het verhaal begint deze morgen met Maria, zelf net zwanger, die nadat zij gehoord heeft dat haar familielid Elisabet ook zwanger is, met grote haast naar haar vertrekt.

Toen ik zelf net zwanger was, hielden we dat in de eerste weken nog geheim. Vooral in die eerste periode is het nog spannend of het allemaal wel goed zal verlopen. Maar lastig was dat geheimhouden wel, vooral omdat ik me in die eerste weken erg misselijk voelde. En hoewel mijn man erg lief voor me was, had ik vooral behoefte om mijn ervaringen te delen met een moeder of een vriendin, in ieder geval met iemand die het zelf ook ervaren heeft. Hoe fijn was het, toen ik het nieuws uiteindelijk met anderen kon delen.

Uiteraard geldt dit niet alleen bij zwangerschap, maar in zijn algemeenheid kan het soms ontzettend fijn zijn om te praten met iemand die met iemand die het zelf al eerder meegemaakt had. Dat iemand herkent wat je doormaakt en precies weet hoe dat voelt.

Ik stel me dan ook zo voor, dat dit misschien een van de redenen is waarom Maria onmiddellijk naar Elisabet vertrekt. Want zij hebben nogal wat te delen met elkaar. Zij delen niet alleen hun zwangerschap, maar ook de wonderlijke manier waarop deze tot stand gekomen zijn.

Elisabet was een onvruchtbare vrouw op leeftijd, toen een engel aan haar man, de priester Zacharias verkondigde, dat zij, door een godswonder, zwanger zou raken van een zoon. Een zoon die de naam Johannes zal dragen en vervuld zal zijn met de Heilige Geest. Maria, een jonge vrouw die nog niet met een man geweest is, krijgt eveneens van een engel te horen dat zij op een wonderlijke manier in verwachting zal raken. Een zoon, Jezus, verwekt door de Heilige Geest, Zoon van God zelf.

De verhalen van deze vrouwen resoneren niet alleen met elkaar. Maar zij verwijzen ook naar de oude verhalen van Israël. Denk aan de aartsmoeders Sara, Rachel en Rebekka, en aan Hanna, de moeder van Samuel. Vrouwen die onvruchtbaar waren, maar in wie God toch een nieuwe toekomst begon.

Wonderlijke, onmogelijke verhalen. Het gaat ook niet zozeer om gynaecologie, om de vraag hoe dit fysisch mogelijk is. Maar het gaat Lucas om theologie: deze kinderen komen van godswege. Gods nieuwe toekomst wordt niet gemaakt: niet verwekt door mensen, maar wordt ingezet door God zelf. God stapt zelf onze wereld binnen, om deze van binnenuit te veranderen.

Maria en Elisabet, de één heel jong en de ander al een oudere vrouw - het heeft dus niets met leeftijd te maken. Het kan je altijd overkomen: iets goeds, iets nieuws, iets onverwachts, iets waar je niet meer op rekende, als een geschenk uit de hemel.

En zo stapt Maria het huis van Elisabet binnen. Twee vrouwen, waarvan je verwacht dat ze elkaar veel te zeggen hebben. Maar een groet is genoeg, want voordat Maria ook verder maar een woord kan zeggen, kan uitleggen dat ook zij wonderbaarlijk in verwachting is, beweegt er iets in Elisabet. Het kind dat zij draagt in haar schoot, het springt op. En zo wordt hier de taak van Johannes al zichtbaar: om de Messias te herkennen en zijn betekenis aan de wereld te verkondigen.

En vervuld met de Heilige Geest roept Elisabet uit: Gezegende ben jij van alle vrouwen, en gezegend is de vrucht van je schoot. Zij herkent en benoemt Maria als de moeder van haar Heer. Het is niets minder dan een belijdenis die hier van haar lippen komt. Als een van de eersten herkent en belijdt zij Jezus als Heer. Een vrouw nota bene, net zoals het de vrouwen zijn die na Pasen als eerste het lege graf ontdekken. Ook hier zijn het de vrouwen die meer weten dan de mannen in dit verhaal. Zacharias is met stomheid geslagen en Jozef is nog buiten beeld.

Deze vrouwen, de oude Elisabet en de jonge Maria delen deze morgen dezelfde verwachting. Zij peilen de diepte van het geheim van God die naar zijn wereld omziet. Zij herkennen Gods toekomst, in een kwetsbaar, zelfs nog ongebornen, kind. Het is nog niet zichtbaar, maar onder de oppervlakte wel voelbaar. Een begin van hoop.

Zoals eigenlijk elk nieuw leven een teken kan zijn van hoop. Van Muus Jacobse zijn de dichtregels: *'Nog altijd komt het kind tot jou en mij. Nog altijd kan de wereld nieuw beginnen, in ieder kind kan het opnieuw beginnen. Zolang God kinderen in ons midden zendt, heeft hij zich nog niet van ons afgewend.'*¹ Een kind komt als een onbeschreven blad de wereld in, nog niet vastgeroest in bepaalde denkwijzen of patronen. Nog niet teleurgesteld of moegestreden en daardoor in staat om de wereld anders te bezien, andere wegen in te slaan, uit te proberen wat de oudere generatie misschien niet meer voor mogelijk ziet. En zo kan het nieuwe, hoop voor de toekomst, komen van kanten die we zelf misschien niet voor mogelijk hielden.

De verwachting van dit bijzondere kind en de hoop op Gods toekomst die aan zal breken zetten Maria tot zingen aan. Ze heft een lofzang aan, het Magnificat, mijn ziel maakt groot de Heer. Wat zij meemaakt, als jonge vrouw van eenvoudige komaf uitgekozen door God als drager van Zijn toekomst, dat is niet alleen haar geschiedenis. Voor Maria is dat het verhaal van de wereldgeschiedenis. Het refrein van een God die zijn ontferming niet uitstrekt naar hoogmoedigen, maar steeds heersers van hun troon stoot en juist aan de kwetsbaren het aanzien geeft. Kortom, de wereld op zijn kop zet.

Dat bezingt zij in haar lied, waarvoor ze steunt op oude bronnen. Het lijkt op het lied dat ooit Hanna, de moeder van de profeet Samuël zong. Het lijkt ook op het Schelfzeelied van Mirjam, de zus van Mozes, En vele andere liederen klinken hier door, zoals de psalmen, liederen over God die deze wereld omgekeerd wil. Een danklied en een loflied, omdat God redding brengt uit vernedering en verdrukking. Maar ook een protestlied, omdat God de kant van de armen en de zwakken kiest, Gods liefde oog heeft voor het kleine en het kwetsbare. Vol vertrouwen zingt Maria, dat de hemel, dat God, aan de kant staat van hen die lijden en dat de hemel, dat God, zich keert tegen de machthebbers en hun geweld. De vrede van kerst, gaat gepaard met recht: met rechtvaardige verhoudingen, met mensen die tot hun recht komen, hier en overal.

¹ 'Het kind', Muus Jacobse, In: *Het Kind en andere gedichten*.

Met advent krijgt Gods toekomst een naam en een gezicht in een kind dat ons richt op de weg van de vrede. Maria ontvangt het kind van God. Ze is in verwachting van Gods toekomst. Maar niet alleen Maria, wij allemaal mogen de toekomst verwachten en plaats maken in ons leven voor iets nieuws. Onverwachts kan er altijd iets nieuws ontstaan, iets anders gebeuren, daar waar we het misschien niet zouden zoeken of van zouden verwachten: een stem, een gebaar, een ingeving wanneer je het niet meer verwacht. Een ander mens kan, als een engel van God, plotseling iets tegen je zeggen waardoor je leven totaal kan veranderen: een woord van liefde, een woord van vergeving, een woord dat duidelijk maakt dat je er mag zijn.

En daarom is het ook dat we elk jaar weer advent vieren. Om te leren verwachten, juist ook in kleine dingen. Om het vol te houden, geduldig te zijn, niet cynisch of wanhopig te worden maar er op gericht blijven dat het anders kan. De wereld op z'n kop gezet, omdat we niet langer in groot en machtig gaan geloven, maar in klein en kwetsbaar. Moge wij dat lied met Maria meezingen, opdat de boodschap niet verstomd, maar tegen het duister in gezongen zal blijven worden als baken van hoop. Amen.